

νὰ εἰσέλθῃ ἐνθα ἡ νύμφη ἤδη εὐρίσκεται. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας ἀρχεται πάλιν ἡ συρροὴ τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ γαμβρός, ἀφοῦ πρῶτον ἡ ἰδία αὐτοῦ μήτηρ πλύνῃ καὶ ἐνδύσῃ αὐτὸν καὶ θέσῃ εἰς τοὺς κόλπους του τὸ φυλακτῆριον ὅπως μὴ μαγευθῇ καὶ βασκαθῇ, ἐξέρχεται εἰς ὑποδεξίωσιν αὐτῶν. Τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὴν νύμφην ἐκ μέρους τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ τῆς πενθερᾶς γίνονται, πρὶν ἢ ἐμφανισθῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν γυναικῶν. Ἰστέον ὅμως ὅτι, καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου, ἡ τοῦ γαμβροῦ μήτηρ πρωτεύει πανταχοῦ, καὶ αὐτὴ εἰς ὅλα ἐπιστατεῖ καὶ διατάττει, ὥς καὶ παρ' ἀρχαίους ἐγίγνετο. Ὅθεν ἡ Ἰοκάστη παραπονεῖται εἰς τὸν Πολυνεΐκην, διότι ἐνυμφεύθῃ εἰς τὸ Ἄργος μακρὰν αὐτῆς.

Ἐγὼ δὲ οὔτε σοὶ πυρὸς ἀνῆψα φῶς
νόμιμον ἐν γάμοις
ὥς πρέπει μητρὶ μακαρίζ
ἀνὰ δὲ Θηβαίων πόλιν
ἐσιγήθη σὲς εἴσοδος νύμφας.

Περὶ δεῖλιν σχεδὸν, τῶν μουσικῶν ὀργάνων προηγουμένων, ἐξέρχεται ὁ ἀδελφὸς καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς τῆς νύμφης, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς προσκαλοῦσι τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους εἰς τὴν ἐσπερινὴν τράπεζαν καὶ τὸν χορόν. Κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην αἱ γυναῖκες κυρίως λέγουσι πρὸς τὴν νύμφην διάφορα τραγῳδία, τὰ κάλλη καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς ἐξυμνοῦντα, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν κυκλικῶς μετ' αὐτῆς χορεύουσι διὰ μανδουλίων συγκρατούμεναι. Τὰ τραγῳδία καὶ οἱ χοροὶ διαρκοῦσι πολλάκις μέχρι τῆς πρωίας. Τὸντεῦθεν δὲ παύουν πλέον τὰ ἔξοδα ἐκ μέρους τῆς νύμφης, καὶ δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἴκου ὁ γαμβρός. Καὶ δὴ τὴν ἡμέραν ταύτην (Δευτέραν) σφάζων καὶ οὗτος ἓνα ἢ δύο βόας, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου, καὶ τράπεζαν πολὺ ποικιλωτέραν ἐτοιμάζων, ὑπάγει ἔπειτα αὐτοπροσώπως εἰς τὰς οἰκίας τῶν γνωρίμων του, ὑπὸ πάντων τῶν οἰκείων παρακολουθούμενος, καὶ πάντας προσκαλεῖ εἰς αὐτήν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὑποχρεοῦται ὥστε καθ' ἡν ὥραν τρώγουσι καὶ ἰδίαις χερσὶ νὰ προσφέρῃ αὐτοῖς τὸν οἶνον. Οἱ χοροὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην εἶνε ζωηρότεροι καὶ ἡ εὐθυμία ἔτι μεγαλητέρα· ἕκαστος δὲ τῶν παρευρισκομένων λέγει καὶ ἀπὸ ἐν τραγῳδίων πρὸς τὸν γαμβρόν. Τὴν τρίτην παύει πλέον ἡ συρροὴ τῶν ἀνθρώπων· ἤδη δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν οἶκίαν ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς γένου. Μόνον κατὰ τὴν ἐσπέραν γίνεται μικρόν τι συμπόσιον διὰ τὸν σύγγαμβρον κυρίως, ὅπως ἐγχειρίσῃ αὐτῷ ἡ νύμφη τὰ πρὸ πολλοῦ προετοιμασθέντα δῶρά της (ἐσώθρακον καὶ ὑποκάμισον μεταξωτὸν), ἀπέναντι τῶν ἐξόδων τὰ ὅποια ἐκεῖνος ἔκαμεν εἰς τὸν γάμον της. Τὸ Σάββατον τέλος τῆς αὐτῆς ἐβδομάδος, παραλαμβάνουσα

ἡ νύμφη τὰς ὁποίας αὐτὴ θέλει γυναῖκας, ὑπάγει εἰς τὸν λουτρόν· ἐντεῦθεν δὲ ἀφοῦ ἐπιστρέψῃ λαμβάνει καὶ πάλιν ἡ ἐπὶ τόσα ἔτη πεφυλακισμένη νύμφη πλήρη ἐλευθερίαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΓΩΓΟΣ.

ΤΥΧΑΙ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΑ

τῆς Κυρίας Λιβαρόνης (1).

—ooo—

Τὰ λυπηρὰ γεγονότα τῶν ὁποίων τὴν περιγραφὴν ἀναγινώσκωμεν κατωτέρω, συνέβησαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν εἰς χώραν τὴν ὁποίαν σπανιώτατα ἐπισκέπτονται οἱ Εὐρωπαῖοι. Ἡ διηγούμενη δὲ ταῦτα εἶναι αὐτὴ ἡ παθοῦσα Δόνα Αὐγουστίνα Παλάσιο δὲ Λιβαρόνα, γεννηθεῖσα τὸ 1822 ἔτος εἰς Σάν Μιγουέλ τοῦ Τουκουμάν, πρωτεύουσαν ἐπαρχίας τινὸς τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Ὁ πατὴρ αὐτῆς Δὸν Σαντιάγος Παλάσιος, εὐγενὴς ἐκ Βισκαῖας, ἦτο υἱὸς τοῦ τελευταίου ἰσπανοῦ διοικητοῦ τῆς Σανταφέ. Καλῶς γεννηθεῖσα καὶ καλῶς ἀνατραφεῖσα, ὡραία, πλουσία καὶ ἐλευθέρα νὰ ἐκλέξῃ μετὰ πολλῶν μνηστήρων ὅτινα ἤθελε, προετίμησεν ἐντιμὸν τινα νέον, Δὸν Ἰωσήφ Λιβαρόναν τὸ ὄνομα.

Δύο ἔτη μετὰ τὸν γάμον, ἦτοι τὸ 1840, μήτηρ ἤδη δύο θυγατέρων, ἐπιθυμήσασα νὰ ἴδῃ τοὺς γονεῖς αὐτῆς κατοικοῦντας εἰς Σαντιάγον δὲλ Ἑσπερο, μετέβη μετὰ τοῦ συζύγου ἐκεῖ, σκοπὸν ἔχουσα νὰ διατρίψῃ ὀλίγον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ μετὰ τούτῳ ἐξεβράγη ἐπανάστασις, ὁ δὸν Ἰωσὴφ περιπλέχθη ἄκων εἰς κομματικὴν τινα διαδήλωσιν, ἐνεκα τῆς ὁποίας καὶ ἔπαθε.

Δικτάτωρ τῆς Ἀργεντινῆς πολιτείας ἦτο τότε ὁ Ρόζας. Ὁ Δὸν Φίλιππος Ἰθάρρας, διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Σαντιάγο δὲλ Ἑσπερο, πολεμήσας πάλαι πρὸς τοὺς ἰσπανοὺς κατὰ τὴν ἄνω Περουβίαν καὶ προδοὺς τὸ 1820 τὸν ἐνδοξὸν Βελγράνον, ἄνθρωπος ἀνάγωγος, βίαιος καὶ σκληρὸς, ἐφέρετο ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν δεσποτικώτατα. Διὸ τὸ 1840 μέρος τοῦ στρατοῦ ἐπανεστῇ κατ' αὐτοῦ, ἀρχηγούντος τοῦ δὸν Σαντιάγου Ἐρρέρα. Ὁ Ἰθάρρας ἔφυγε τότε, καὶ τινες τῶν ἐγκριτωτέρων καστοίκων τοῦ Σαντιάγου, νομίσαντες ὅτε κατελύθη διὰ παντὸς τὸ κράτος αὐτοῦ, συνήλθον ἵνα ἐκλέξωσιν ἄλλον. Ἠνάγκασαν δὲ καὶ τὸν Δὸν Ἰωσήφ Λιβαρόναν νὰ συνυπογράψῃ τὴν πτώσιν αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀπεποιεῖτο καθὼς ξένος· ἀλλ' ἐπανελθὼν

(1) Ἡ ἀνωτέρω δραματικωτάτη διήγησις δὲν εἶναι ἀνάπλασμα τῆς φαντασίας, ἀλλὰ καθαρὰ ἱστορία μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἰσπανικοῦ. Σ. Π.

μετά τινας ἡμέρας ἐν θριάμβῳ ὁ Ἰθάρρας, συνέλαβε πάντας τοὺς ὑπογράψαντας τὴν πτώσιν αὐτοῦ.

Ἐκ τούτου ἄρχεται ἡ διήγησις τῆς Δόνας Αὐγουστίνας.

Α'.

... Οἱ σταλέντες στρατιῶται εἰς ἀνέυρεσιν τοῦ συζύγου μου, ἐπροχώρησαν πρὸς τὴν οἰκίαν ἡμῶν πυροβολοῦντες κατὰ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων. Ὁ σύζυγός μου ἦτο εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ὁ κρότος τῶν πυροβόλων καὶ τῶν συντριβομένων θυρῶν, καὶ αἱ φωναὶ τῶν στρατιωτῶν, τῶν ὁποίων γνωστὴ ἦτο ἡ θηριωδία, μὲ κατετρόμαξαν· καὶ περίφοβος ἔτρεξα καὶ κατέβην εἰς ὁμβροδέκτην, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔμεινα ἡμίσειαν ὥραν. Ἐτρεμα δὲ ἀπὸ τὸν φόβον μου οὐ μόνον δι' ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν ἐπρόφθασα νὰ συμπαράλάβω τὴν Ἐλίξαν καὶ τὴν Λουσίνδην, τῶν ὁποίων ἤκουα τοὺς κλυθμηρισμούς (1).

Ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔπαυσεν ἡ ταραχὴ, καὶ ἀνέβην μὲ προσοχὴν ἀπὸ τὸ καταφύγιόν μου. Οἱ στρατιῶται εἶχαν ἀναχωρήσει· τῶν δούλων τις ἐλθὼν μὲ εἰδοποίησεν ὅτι συνέλαβαν ἕνα τῶν ἀδελφῶν μου, ὅτι τὸν περιέβαλαν ὥς κακοῦργον μὲ δεσμὰ καὶ τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἰθάρρα. Μόλις δὲ ἤκουσα τὴν Ὀλιβεράν ταύτην εἰδῆσιν, καὶ νέαι ἀπειλητικαὶ φωναὶ ἀντήχησαν· καὶ ἄλλοι στρατιῶται προσέβαλαν τὴν οἰκίαν· ἤρπασα ἀμέσως τὴν μικράν μου Λουσίνδην, εἰς τὴν ὁποίαν εἰδὶς εἰσέτι γάλα, καὶ ἔτρεξα πρὸς τὸ δῶμα· ἐκαὶ δὲ ἐγχειρίσασα αὐτὴν εἰς τινὰ ὑπηρέτιδα, ἐπήδησα εἰς παρακείμενον τοῖχον, τέσσαρα καὶ ἡμισυ μέτρα ἀπέχοντα τοῦ ἐδάφους, καὶ ἐπροσπάθησα νὰ καταβῶ πατοῦσα εἰς τὸ ἀνώμαλον μέρος του· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτρεμα καὶ ἦμην ἀδύνατος ἔπεσα κατὰ ξύλων. Ἐσηκώθην δὲ καταπληγωμένη, καὶ ὥς παράφρων ἔκραξα πρὸς τὴν ὑπηρέτιδα νὰ μοὶ ρίψῃ τὴν κόρην μου· ὁποῖος κίνδυνος! Χάρις ὅμως τῷ Θεῷ κατώρθωσα καὶ τὴν ἔλαβον εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ σφίγγουσα αὐτὴν ἔτρεχα εἰς τοὺς δρόμους· τὰ ἐνδύματά μου ἦσαν σχισμένα, ἡ κόμη μου λυτὴ καὶ ἀνοικτοὶ οἱ ὠμοί μου. Εἰσῆλθα εἰς τὴν πρώτην οἰκίαν τῆς ὁποίας κῦρα τὴν θύραν ἀνοικτήν, ἀλλ' ἦτο ἀκατοίκητος. Εἰσῆλθα λοιπὸν ἀμέσως, καὶ τρέχουσα ἀσκόπως, ἔφθασα εὐτυχῶς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἀγίου Δομνίκου. Χωρὶς δὲ νὰ ἔχω δύναμιν νὰ προσφέρω κἂν λέξιν, ἐξάρωσα εἰς τὴν γωνίαν μιᾶς αἰθούσης, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔκειντο τέσσαρες νεκροί, μέλλοντες νὰ ταφῶσι τὴν μεθαύριον. Καθημένη εἰς σκοτεινὴν γωνίαν ἔμεινα ἀκίνητος· ὁ ἐλάχιστος κρότος μ' ἐτρόμαξε, καὶ μεγίστην εἶχα ἀνησυχίαν διὰ τὸν σύζυγον, τὴν Ἐλίξαν καὶ τὴν ἄλλην μου οἰκογένειαν.

(1) Ἡ Δόνα Αὐγουστίνα εἶχε τότε 18 ἐτῶν ἡλικίαν.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας ἔμαθα ὅτι τὴν ἀδελφὴν μου Ἰσαβέλλαν μετέφεραν οἱ γονεῖς μου εἰς μοναστήριον· ἐπέρασα τρομερὰν νύκτα.

Τὴν ἐπιούσαν ἔμαθα ὅτι πολλοὶ οἰκογενειάρχαι ἐδέθησαν εἰς δένδρα ἐν μέσῳ ἀγορᾶς, καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀδελφός μου Σαντιάγος. Μοὶ εἶπαν δὲ ὅτι ὁ σύζυγός μου κατώρθωσε νὰ φύγῃ, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ κρυβῇ εἰς τινὰ ἐξοχὴν ἀνήκουσαν εἰς ἡμᾶς.

Ἡ μικρά μου Λουσίνδη εἶχε πυρετόν· τὰ τέσσαρα πτώματα ἐμόλυναν τὸν ἀέρα. Ἐστειλα καὶ παρεκάλεσα τὴν μητέρα μου νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ἴδῃ καὶ νὰ μὲ συμβουλεύσῃ· αὕτῃ δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ὁ σύζυγός μου ἀνακαλυφθεὶς συνελήφθη.

Συνοδευόμενος ἀπὸ τινὰ χωρικόν, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε πιστόν, ἐπροδόθη παρ' αὐτοῦ, ἐνῷ ἦσαν μεταξὺ δάσους, λαβὼν χρήματα παρὰ τοῦ Ἰθάρρα· καὶ συλληφθεὶς ὑπὸ στρατιωτῶν ἐδέθη καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ στρατόπεδον· τὸν ἔδεσαν εἰς πάλον πλησίον πύλης δι' ἧς διήρχετο τὸ ἵππικόν, καὶ ἐξέθεσαν αὐτὸν εἰς τὰς ὕδρεις τῶν στρατιωτῶν.

Ἀφείσα φωνὴν ἐξῆλθα ἀπὸ τὸ μοναστήριον χωρὶς τὴν μικράν μου· ἀπήντησα μίαν Ἰνδὴν ἐκνευρομένην ἀπὸ τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἠρώτησα. Ἐπανελάβε δὲ ὅσα ἤξευρα, καὶ μοὶ εἶπε πρὸς τούτοις ὅτι ἤρπασαν πεντακόσια περίπου φράγκα ἀπ' αὐτὸν, τὸ ὠρολόγιον, τὰ ὑποδήματα καὶ ὅλα σχεδὸν τὰ ἐνδύματά του. Ἡθέλησαν νὰ κόψωσι καὶ ἐν τῶν δακτύλων του, διότι ἀπεποιήθη νὰ δώσῃ ἓν δακτυλίδιον κατεσκευασμένον μὲ μαλλία τῆς κεφαλῆς μου· ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἔδωκε καὶ αὐτό.

Πλήρης ἀγανακτήσεως καὶ λύπης καὶ οὕτε κἂν συλλογιζομένη ἐμὲ αὐτὴν, μετέβην ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅπου εἶδα ἀμέσως τὸν σύζυγόν μου, ἡμίγυμνον, δεμένον εἰς πάλον, ἐκτεθειμένον εἰς τὰς φλογεράς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, τὴν κεφαλὴν ἔχοντα γυμνὴν καὶ τὸ πρόσωπον καταλασπωμένον. Μόλις ἰδὼν με ἤρχισε νὰ κλαίῃ· δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ σφραγίσῃ τὰ δάκρυά του, διότι ἦσαν δεμέναι αἱ χεῖρές του. Ἡθέλησα νὰ τὸν πλησιάσω, ἀλλ' ὁ σκοπὸς μὲ ἀπέδιώξε· τὸν παρεκάλεσα, τὸν ἐπρόσφερα χρήματα, ἀλλ' εἰς μάτην· ἐζήτησα νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ σκεπάσω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνδρός μου μὲ τὸ μανδύλιον τῆς χειρὸς μου· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μοὶ τὸ ἀπηνέστη· τὸν καθικέτευσα τέλος πάντων νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ σταθῶ ἐμπροσθεν τοῦ συζύγου μου διὰ νὰ τὸν σκιάσω ὁπωσοῦν μὲ τὸ σῶμά μου· ὁ βάρβαρος ὁμῶς καὶ πάλιν δὲν ἐνέδωκεν. Ἐξω φρενῶν γενομένη ὤρμησα πρὸς τὸν δέσμιον· ἀλλ' ὁ στρατιώτης μὲ κατέφερε πληγὴν βαρεῖαν μὲ τὸ κοντάκιον τοῦ πυροβόλου του, καὶ μ' ἐξέριψε κατὰ γῆς.

Ὁ τελαίπωρος σύζυγός μου, ἀδυνατῶν νὰ μὲ ὑπερκασισθῇ, μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν

οικήαν μου. Καὶ ἀνεχώρησα μὲν, ἀλλὰ ματέβην κατ' εὐθείαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Ἰθάρρα, τοῦ δόκτωρος Γάγγι. Εἰσελθοῦσα διὰ μικρᾶς θύρας, ἐζήτησα νὰ τὸν ἰδῶ· ἀλλ' ἡ ὑπηρετίς μοι ἀπεκρίθη ὅτι ἐκοιμάτο. Ἐγὼ ὁμως ἀδιαφορήσασα ἐπροχώρησα. Συγγένισά τις τοῦ ὑπουργοῦ ἀπαντήσασά με μοι εἶπεν ὅτι οὗτος ἦτο ἀπών. Καὶ ὁμως ἐπροχώρουν πάντοτε ἀνοίγουσα ὅλας τὰς θύρας τῆς οἰκίας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν τότε πρῶτον εἰσῆλθα. Ἐπὶ τέλους ἀπήντησα τὸν ὑπουργόν. — Ἐρχομαι, εἶπα, νὰ σὰς ζητήσω μίαν μόνην χάριν, νὰ συγχωρήσετε νὰ τοποθετηθῇ ὁ σύζυγός μου εἰς μέρος σκιερόν. — Ἐπροσπάθησα, ἀπεκρίθη, νὰ μὴ σὰς ἰδῶ διότι δὲν ἔχω καμμίαν δύναμιν. Γνωρίζετε τὸν Ἰθάρρα.

Καὶ ἀληθῶς ὅλοι τὸν ἐγνωρίζαμεν! Δὲν μοι ἔμενε λοιπὸν ἄλλη βοήθεια πλὴν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ οἰκογένειά μου κατέφυγεν εἰς μοναστήριον· ὅτε μὲ εἶδεν ἡ θυρωρὸς ἀνέφριξε· τί ἄρα συνέβαινε; Τὴν προτεραίαν ἡ μήτηρ μου ἀκούσασα κρότους πυροβόλων πολλοὺς, ὑπέθεσεν ὅτι ἐφόνευσαν τὸν ἀδελφόν μου Σαντιάγον καὶ παρεφρόνησε. Καθὰ ἔλεγεν ἡ θυρωρὸς, τὴν ὥραν ἐκείνην ἦτο ὁπωσοῦν ἡσυχας· ἡ παρουσία μου ὁμως ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ προξενήσῃ νέαν κρίσιν. Ἐφίλησα λοιπὸν μόνον τὴν Ἐλίξαν μου καὶ ἀνεχώρησα.

Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν δεσμίων ἔφεραν ἐπίτηδες ἓνα τῶν φίλων αὐτῶν, στενωῶς περιτυλιγμένον μὲ σκληρότατον δέρμα βοῦς, ἀναγκαζόμενον διὰ τοῦτο νὰ διχοτομηθῇ τὸ σῶμα καὶ κυλιόμενον κατὰ γῆς· τὰ κόκκαλά του ἦσαν σχεδὸν συντετριμμένα, τὸ πρόσωπόν του κατὰμαυρον, καὶ ἐκυλίστο ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ γοερότατα μυκώμενος (1). Ὁ Ἰθάρρας, ὅστις ἤρχετο ἔριππος ὅπως εὐφράνη τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διὰ τῶν βρασάνων τούτων, εἶπεν ὅτι κινούμενον τὸ θῦμα ἀνεκουφίζετο ὁπωσοῦν. Ὅθεν διέταξε καὶ ἐφύτευσαν εἰς τὴν γῆν δύο σειρὰς πάλων, ἐντὸς μικρᾶς ἀποστάσεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐβαλαν τὸν βρασνιζόμενον οὕτως ὥστε νὰ μὴ κινῆται.

Ἐν τοσούτῳ ἐγὼ ἐπλανώμην μεταξὺ πόλεως καὶ στρατοπέδου διὰ νὰ βλέπω τὰ τέκνα καὶ τὸν σύζυγόν μου.

Ἐφερα εἰς τὸν δὸν Ἰωσήφ σκιάδιον, ἀλλ' οἱ στρατιῶται τὸ ἔκαυσαν. Μόλις ἄπαξ τῆς ἡμέρας τῷ ἔδιδαν τροφήν. ἔλυναν τότε τὴν μίαν τοῦ χεῖρα, καὶ ἀντὶ κοχλιαρίου ἔδιδαν αὐτῷ ξύλινόν τι ἐργαλεῖον· Κατάρθωσα καὶ τῷ ἔστειλα ὀλίγην λεμονάδαν ἐντὸς ππλίνου ἀγγείου· ἐνόμισαν ὅτι ἦτο νερόν.

Β'.

Ἔως τότε ὁ ἀληθὴς ἀρχηγὸς τῆς ἐπανάστασεως,

(1) Ἡ βάσανος αὕτη ὀνομάζεται *retobado*.

ὁ Ἐρρέρας, εἶχε κατορθώσει νὰ μὴ συλληφθῇ· ἀλλ' ἐπὶ τέλους συνελήφθη καὶ καταπληρώθη μὲ τὰ ξίφη. Ὅτε δὲ τὸν ἔδεσαν, ὁ Ἰθάρρας διέταξε νὰ δέσωσι στενὰ τὰ σχοινία ἐπάνω εἰς αὐτὰς τὰς πληγὰς του. Ἔβαν σάνισαν δὲ καὶ αὐτὸν μὲ *retobado*, ἀλλὰ μὲ πολὺ μεγαλειτέραν ἀπανθρωπίαν· τὸ δέρμα τοῦ βοῦς ἦτο στρογγύλον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἐκάθισαν τὸν Ἐρρέραν· ἀφοῦ δὲ ἐπέρασαν τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν του, συνέθλιψαν τὸ σῶμα καὶ ἐβράψαν περὶ αὐτὸ τὸ δέρμα· διὰ νὰ κατορθωθῇ δὲ τοῦτο πολλοὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοῦ· ἀφοῦ δὲ ἡ σφαῖρα ἡ περιέχουσα τὸν Ἐρρέραν κατεστάθη ὅσον ἦτο δυνατόν μικροτέρα, τὴν ἔδεσαν εἰς ἵππον, ὅστις μαστιζόμενος διέτρεχε τὰς ὁδοὺς. Κύριος οἶδε πότε ἐξέφυξε!

Μετὰ ἑκτῶ ἡμέρας ὁ Ἰθάρρας ἀπελευθέρωσε τινὰς δεσμίους, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν ἀδελφόν μου, ὅστις δὲν εἶχε λάβει μετοχὴν εἰς τὴν ἐπανάστασιν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέστειλεν εἰς μέρος ἀπώτερον.

Ἐγὼ δὲ ἠγνόουν ἕκτοτε τὰ περὶ τοῦ συζύγου μου· ἔζη; τὸν ἐφόνευσαν; φαντασθῆτε τὴν ἀγωνίαν μου.

Ἐμαθα τέλος πάντων ὅτι δεδεμένος ὀπισθεν ἵππέως καὶ σύντροφον ἔχων Οὐνζάγα τινὰ, νέον ἀγαθὸν καὶ ἀφωσιωμένον εἰς αὐτὸν, μετεφέρθη ἀλλαχοῦ· ἀλλὰ ποῦ; Καὶ ποτὲ μὲν ἔλεγον ὅτι μετεφέρθη εἰς τὸ δαῖνα μέρος, ποτὲ δὲ εἰς τὸ δαῖνα· ἐγὼ ὁμως εἶχα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ πρώτη περὶ τοῦ ἀνδρός μου εἰδήσις θὰ ἦτο ἡ τοῦ θανάτου.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἀνθρωπὸς τις ἐνεχείρισε μυστηριωδῶς τῷ ἀδελφῷ μου Σαντιάγῳ τεμάχιον χάρτου, ἐφ' οὗ ἦσαν γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ συζύγου μου ταῦτα· «Μὴν ἀφήσης νὰ ἔλθῃ ἡ γυναῖκά μου· στείλε με ῥοῦχα, διότι εἶμαι ὀλόγυμνος.» Ἀμέσως ἠτοίμασα ἐνδύματα, καὶ δυνάμει χρημάτων κατέπεισά τινα νὰ τὰ φέρῃ εἰς τὸν σύζυγόν μου· ὁ ἀνθρωπὸς οὗτος ἐπανελθὼν μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἔζη ὁ δὸν Ἰωσήφ, ἀλλ' ὅτι πολλάκις μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐνόμισε τὸν θάνατον ἐπικείμενον. Πολλάκις κατέβιβασαν καὶ αὐτὸν καὶ τὸν σύντροφόν του ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ δέσαντες εἰς δένδρα ἠπειλῶσαν νὰ τοὺς σφάξωσι, κατὰ προσταγὴν τοῦ Ἰθάρρα.

Ὅτε ἤκουσα ταῦτα ἀπεχώρησα εἰς τὸ δωμάτιόν μου, καὶ γονυπετήσασα νύχον μὴν πρὸς Θεὸν νὰ μὲ ἐνισχύσῃ ὅπως ὑπομείνωμεν, ὁ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ, τὰς συμφορὰς αἱ ὁποῖαι ἐπέκειντο εἰς τὰς κεφαλὰς ἡμῶν.

Ἀπεφάσισα νὰ ἀναχωρήσω, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσω μακρὰν τοῦ ἀνδρός μου. Ἐφοβούμην μόνον μὴ παρακούουσα εἰς τὴν παραγγελίαν τοῦ συζύγου μου πέσω εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἰνδῶν. Καὶ ὁμως πρεσκάλεσα τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὴν οἰκογένειάν μου νὰ μοι δώδωσι τὴν ἄδειαν· ἀλλ' αὐτοὶ μὲ ἀπέτρεψαν καὶ μὲ παρακίνησαν νὰ ἔχω ὑπομονήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐλθόντος στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος ἀπὸ Βουνοζάρει, ἐπεσκέσθην τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ λάβῃ οἶκτον διὰ τὰ παθήματα τοῦ ἀνδρός μου· οὗτος ὅμως ἐξ ἐναντίας ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰθάρραν, ὅτι ἐὰν ὁ σύζυγός μου ἦτο ἐνοχος, ἔπρεπε νὰ τὸν θανατώσῃ ἀμέσως· ἀλλὰ τὸ τέρας τοῦτο ἀπεκρίθη ὅτι γλοκεῖ τιμωρία ἦτο ὁ θάνατος.

Ἐπιλλογιζόμεν ἄδικλόπως τί νὰ κάμω· ἐπεθύμουν νὰ μεταφέρωσι τὸν δὸν Ἰωσήφ εἰς μέρος ἐλγιώτερον ἐκτεθειμένον εἰς τὰς προσβολὰς τῶν Ἰνδῶν, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι θὰ συγκατένευε νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκπληρώσω τὸν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ χρέος μου, μεταβαίνουσα πλησίον του.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἤκουσα ὅτι ἐφθασεν ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῆς Πολιτείας, ὁ δὸν Ἐρμαν. Ρόζας. Ἄν καὶ τὸ ὄνομα μόνον μοὶ ἐπροξένοι φρίκην, ἐζήτησα νὰ τὸν ἰδῶ. Ὅτε ὅμως παρουσιάσθην εἰς αὐτὸν ἀντὶ νὰ ὁμιλήσω, οἱ ἐλοφυρμοὶ διέκοψαν τὴν φωνήν μου· τὰ δάκρυα ἔρρεον ποταμῶδες εἰς τὰς παρειάς μου. Ὁ Ρόζας μὲ ἠρώτησεν (ἐὰν δὲν ἐλησμονήσῃς τὴν ὁμίλιν του) «διὰ τί μίαν τόσον ἀξιέραστος κυρία ὠδύρετο τόσον;» Ἀνταποκρίσασα ὀλίγον θάρρος, παρέστηκα τὰ δυστυχήματά μου. Μοὶ ὑπεσχέθη πᾶσαν τὴν δυνατὴν συνδρομήν, καὶ ὅτι θὰ μοὶ ἐκοινοποιεῖ τὴν ἀπόφασιν, ἥτις θὰ ἐγίνετο ὅταν μετ' ὀλίγον θὰ ἔδωκε τὸν Ἰθάρραν. Εἶπα τότε ὅτι θὰ ἔσταλ्ला ἀνθρώπον ἐπίτηδες διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτήν· αὐτὸς ὅμως ἀπεκρίθη ὅτι περιττὸν ἦτο νὰ στείλω, διότι αὐτὸς θὰ μοὶ διεβίβαζε τὴν ἀπάντησιν. Ἀλλ' εἰσέτι περιμένω τὴν ἀπάντησιν αὐτήν.

Ὅτε ἐπληθῆναι εἰς τὴν κατοικίαν μου εἶχα τοιαύτην κεφαλαλγίαν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ κατακλιθῶ. Τρεῖς ἡμέρας ἤμην κατὰκοιτος. Μοὶ ἤλθεν ἡ ἰδέα ὅτι πιθανὸν ὁ Ἰθάρρας, βλέπων με ταπεινουμένην ἐνώπιόν του, θὰ ἐνέδιδεν εἰς τὰς παρακλήσεις μου· ἀλλὰ μοὶ ἦτο ἀποτρόπαιος ἡ ἰδέα αὕτη· καὶ ὅμως τὴν διεκοίνωσα εἰς τοὺς συγγενεῖς μου· ὅλοι μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι ὅχι μόνον ἐπικίνδυνον ἀλλὰ καὶ ἀτελεσφόρητον θὰ ἦτο τὸ κίνημα τοῦτο. Τί λοιπὸν νὰ πράξω; ἔπρεπε τάχα νὰ σταυρώσω τὰς χεῖράς μου καὶ νὰ καθήσω; Ἐξῆλθα λοιπὸν καὶ διευθύνθην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου· ἐνόμιζα ὅτι μ' ἔφεραν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης· ἦτο δὲ εἰς τὴν θύραν ἑτοιμος νὰ ἱππεύσῃ. Μόλις μὲ παρέτῃρσε καὶ ἀνέκραγεν ὥς μαϊνόμενος· — Τί ἐρχεται νὰ κάμῃς ἐδῶ αὕτη ἡ γυναῖκα; νὰ φύγῃ εὐθὺς· διώξετέ την. — Καὶ μετὰ πολλὰς ἄλλας ὕβρεις, τῶν ὁποίων καὶ μόνη ἡ ἀνάμνησις ἀναβιβάζει ἐρυθρότητα εἰς τὰς παρειάς μου, ἐπρόσθεσεν·

— Ἀφετέ τον, τὸν κατεργάρον· ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται εἶναι καλὰ... κατὰ τὴν ἀπουσίαν του δὲν

ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις; τί ἔχεις νὰ με ζητήσῃς δι' αὐτόν;

— Τί ἔχω νὰ σοῦ ζητήσω, Κύριε! Δὲν πρέπει νὰ παρακαλέσω διὰ τὸν σύζυγόν μου;

Εἰκένος δὲ ἀναβὰς εἰς τὸν ἵππον ἔκραζεν ὥς· ἔξω φρενῶν·

— Διώξετέ την!

Καὶ ἐκροτάλησε πλησίον μου τὴν μάστιγά του με τοσαύτην σφοδρότητα, ὥστε παρ' ὀλίγον ἐξεσχίζετο τὸ πρόσωπόν μου.

Ἀνεχώρησα λοιπὸν ἀπηλπισμένη, καὶ πεποίθην ἔχουσα ὅτι ἐνόσω ἔξει τὸ τέρας· ἐκεῖνο δὲν ὑπῆρχε σωτηρίας ἐλπίς.

Γ'.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μίαν μόνην ἰδέαν, ἓνα μόνον σκοπὸν εἶχα, νὰ ὑπάγω εἰς τὸν σύζυγόν μου. Πολλάκις ἐζήτησα τὴν ἀδειάν του· ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις του ἦτο πάντοτε ἡ αὐτή· «Τὸ μέρος ὅπου εὐρίσκομαι δὲν εἶναι ἀσφαλές διὰ νέαν γυναῖκα· στίφη Ἰνδῶν περιφέρονται ἀκαταπαύστως εἰς τὰ πέριξ. Θὰ διπλασιάσῃς τὰ βάσκανά μου, διότι θὰ πάσχω καὶ διὰ σέ. Θὰ πεινάσῃς καὶ θὰ διψάσῃς εἰς τὰ ἔρημα δάση. Πλὴν τούτου μήπως δὲν εἶσαι ἀναγκαία εἰς τὰ τέκνα μας;»

Ὅρθοι ἦσαν οἱ λόγοι τοῦ ἀνδρός μου, ἀλλὰ δὲν μὲ ἐπεισαν· ἤσθανόμην ὅτι χρέος μου ἦτο νὰ καταρρονήσω καὶ τοὺς τρομερωτέρους κινδύνους. Παρεκάλεσα δὲ τόσον ἐνθέρμως καὶ τόσον ἐπανεληγμένως τὸν ἀδελφόν μου Σαντίχον, ὥστε ἐπὶ τέλους μὲ ἡτοίμασαν δύο ἵππους, καὶ μὲ ἀφῆκαν νὰ ἀναχωρήσω συνοδευμένη ἀπὸ τὸν νεώτερον ἀδελφόν μου· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχα ἀνάγκην ἀδείας, ἐζήτησα ἀπὸ τὸν Ἰθάρραν· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη·

— Ἄς ὑπάγῃ, ἀφοῦ τὸ θέλει, ἡ τραλή, καὶ ἂς τὴν ἀρπάξουν οἱ ἄγριοι!

Ἀνεχώρησα λοιπὸν μὲ καρδίαν περίλυπον, ἀρείσας τὴν θυγατέρα μου Λουσίνδην εἰς τὸν ἀδελφόν μου, καὶ λαβοῦσα μετ' ἐμοῦ τὴν Ἑλίζαν ὥς πλεόν δυνατὴν νὰ ὑποφέρῃ τοὺς κόπους τοῦ ταξιδίου. Ἐλθοῦσα εἰς Ματάραν παρουσιάσθην εἰς τὸν φρούραρχον· τσσαράκοντα λεύγας εἶχα νὰ διατρέξω εἰσέτι μέχρι τοῦ μέρους ὅπου ἦτο ὁ σύζυγός μου. Ὁ φρούραρχος μοὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἄνευ ἀνωτέρας ἀδείας δὲν μοὶ ἐπέτρεπε νὰ προχωρήσω· ἂν καὶ τὴν ἐβεβαίωσα ὅτι εἶχα προφορικὴν ἀδειαν, αὐτὸς ὅμως ἐδίσταζεν. «Ἐὰν ἀμφιβάλλετε, εἶπα, ἄφετέ με νὰ στείλω ταχυδρόμον διὰ νὰ φέρῃ τὴν ἀδειαν ἑγγράφον. Καὶ ἐὰν εἶναι ψεῦδος εἶμαι ἑτοίμη νὰ ὑποστῶ πᾶσαν τιμωρίαν.» Ὁ φρούραρχος μ' ἐχώρισεν ἀπὸ τὴν κόρην καὶ τὸν ἀδελφόν μου, καὶ μὲ ἔθεσεν ὑπὸ κράτησιν εἰς ἄδενδρον μέρος τοῦ δάσους. Ὁ ταχυδρόμος ἀνεχώρησε, καὶ

μετά τινος ἡμέρας ἐπανῆλθε φέρων τὴν ἄδειαν· ὅθεν ἀπεφασίσθη ἡ ἀναχώρησίς μου.

Δ'.

Ὅτε μὲ εἶδε παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ὁ σύζυγός μου ἐκλαυσεν ἀπὸ τὴν χαρὰν τοῦ· ἐβόλεπεν ὅτι μόνῃ ἢ δυνάμει τῆς ἀγάπης μου μ' ἐνίσχυσεν εἰς τὸ νὰ παραβλέψω τοὺς κινδύνους καὶ νὰ παραβῶ τὴν διαταγὴν τοῦ. Ἦμην δὲ εἰς τόσον βαθμὸν ἀδύνατος, ὥστε μόλις ἐπρόφερα λέξιν. Τὴν νύκτα οἱ κώνωπες καὶ οἱ *vinchucos* (1) ἐπέπεσαν ἀκάθεκτοι καθ' ἡμῶν. Ὅτε ἐσηκώθην μὲ τὴν μικράν μου, καὶ τῶν δύο τὰ πρόσωπα ἦσαν τρομερῶς φουσκωμένα. Ἡ τροφή τὴν ὁποίαν ἐδίδαν εἰς ἡμᾶς ἦτο καὶ ἀνεπαρκὴς καὶ κακὴ. Ὁ σύζυγός μου μὲ παρεκάλει ἀκαταπαύστως νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου βεβαιῶν με, ὅτι ἐπασχεν ἀληθῆ βρασπιστήρια ἐνόςω μ' ἐβόλεπεν ὑποφέρουσιν τόσας στερήσεις καὶ τόσῃν δυστυχίαν.

Ὅκτῳ ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξίν μου εἰς τὴν ἔρημον, ἠκούσαμεν ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἐπιπέσωσι καθ' ἡμῶν. Ὁ σύζυγός μου ἐπέμενε τότε νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πόλιν. — Ὅταν εἶμαι μόνος, εἶπεν ἐπὶ τέλους, ἐμπορῶ νὰ φύγω· ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ κατορθώσω μὲ σὲ καὶ τὴν κόρην μας;

Καὶ τῷ ὄντι ἦτο ἀδύνατον νὰ τρέχω πολλὰς ὥρας ἐφιππος.

Ἐπέστρεψα λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἀλλ' ἔχουσα πάντοτε τὴν σταθεράν ἀπόφασιν νὰ ἐπανέλθω καὶ δεύτερον πλησίον τοῦ ἀνδρός μου.

Τῶν Ἰνδῶν τὸ κίνημα δὲν ἔγεινεν· ἀλλ' ὁ Ἰσάββάς, φρονῶν ἴσως ὅτι ἡ θέσις τοῦ συζύγου καὶ τῶν ἄλλων ἐξορίστων δὲν ἦτο ἀρκετὰ δεινὴ, διέταξε νὰ τοὺς μεταφέρωσιν ἐπὶ ἀπώτερον, πλησιέστερον τῶν Ἰνδῶν, εἰς τόπον ἐπὶ μᾶλλον βριθόντα κωνόπων, σκνηπῶν καὶ ἄλλων τοιούτων ζωύφιων, τρεφομένων μὲ αἶμα.

Γόσω δὲ τρομερὸν ἦτο τὸ μέρος τοῦτο, ὥστε ὁ σύζυγός μου ἀπελπισθεὶς ἔβριχε κατὰ νοῦν νὰ φύγῃ· διὰ ταῦτα ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτόν. Μοὶ ἐγράψε λοιπὸν καὶ μὲ ἡρώτα ἐὰν ἤθελα νὰ τὸν συντροφεύσω· θὰ μὲ ἀνεβίβαζεν ὀπιθῆν τοῦ εἰς τὸν ἵππον, καὶ θὰ ἐφρόντιζε ν' ἀποφύγωμεν τὴν προσοχὴν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἰσάββά καὶ τῶν Ἰνδῶν. Ὁμολογῶ ὅτι ἐροθήθην, καὶ ἠσθάνθην περίλυπον τὴν καρδίαν μου, ὅτε ἐνθυμήθην ὅτι θ' ἀπεχωρίζομην διὰ παντός ἴσως ἀπὸ τὰς μικρὰς μου. Καὶ ὅμως δὲν ἐδίστασα. Ἀπεκρίθην εἰς τὸν Δὸν Ἰωσήφ ὅτι ἠπόρησα διὰ τί ν' ἀμυδιᾶλῃ διὰ τὴν σταθερότητά μου, ἀφοῦ ἐγνώριζεν ὅτι ἀπόφασιν εἶχα ν' ἀποθάνω μετ' αὐτοῦ.

Ἐπερίμενα νὰ μὲ γράψῃ νὰ ἀναχωρήσω, ἀλλὰ δὲν

(1) Τὰ ζωύφια ταῦτα εἶναι πολὺ πλέον ὀχληρὰ καὶ τῶν ζητητικωτέρων κωνόπων.

ἐλάβανα ἀπάνκρισιν. Ἦμην ἀνήσυχος εἰς ἄκρον καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐπεσκεπτόμην τὴν οἰκογένειαν τοῦ συνεταίρου τοῦ ἀνδρός μου. Ἦκουσα δὲ κατὰ τύχην ὅτι μετανόησας δὲν εἶχε πλέον σκοπὸν νὰ μὲ προσκαλέσῃ. Ὅτε ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολήν μου ἀνεφώνησε· « Διὰ τί νὰ βάλω εἰς νέαν δοκιμὴν τὴν ἰσχυράν θέλησιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς; Μήπως δὲν ἡξεύρω νὰ καταφρονήσω καὶ νὰ ὑποφέρω τὸν θάνατον; Βαρβαρότης δὲν εἶναι νὰ ἐκθέσω τὴν Αὐγουστίναν εἰς τόσον μεγάλους κινδύνους. » Μετὰ ταῦτα τὸν ἐκυρίευσεν βαθυτάτη μελαγχολία, ἠσθένησε βαρέως καὶ παρήγγειλε νὰ μὴ μάθῃ τι μήτε ἡ σύζυγος μήτε ἡ οἰκογένειά του.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, παρακούουσα τὰς παρακλήσεις τῶν συγγενῶν μου ἀνεχώρησα, ἐταξείδευσα ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ διέσχισα τὴν ἔρημον.

Ε'.

Ὅτε εἰσῆλθα εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀνδρός μου ὤρμησα πρὸς αὐτόν μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας· ἀλλ' αὐτὸς ὠπισθοχώρησε καὶ μὲ εἶδε μὲ ἀδιαφορίαν! Τὸ βλέμμα τοῦ ἦτο θολόν, καὶ ἡ ὠχρότης καὶ ἡ ἀδυναμία ὑπερβολικὴ. Εἶχεν, οἶμοι! παραφρονήσει.

Γενομένη ἐντρομος, ἠθέλησα νὰ ὁμιλήσω... ἀλλ' ὁ Οὐνζάγας μὲ ἔκαμε νεῦμα. Καὶ κατέστειλα μὲν τὴν φωνήν, ὅχι ὅμως καὶ τὰ δάκρυά μου.

Μετὰ ταῦτα ἀπέτεινα γλυκεῖς τινες λόγους πρὸς αὐτόν· οὗτος ὅμως μοὶ ἀπεκρίθη ἡσύχιος μὲν ἀλλὰ παραλόγως.

Ἀπορῶ πῶς δὲν ἀπέθανον τὴν ὥραν ἐκείνην!

Ζητήσας πληροφορίας ἀπὸ τὸν Οὐνζάγαν ἔμαθα ὅτι κατ' ἀρχὰς εἶχε πυρετόν. « Τὸν ἐφύλαττα πάντοτε, ἐπρόσθεσεν, ἐκτὸς τῶν ὥρῶν καθ' ἃς ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀναζήτησιν τροφῆς. Μὲ ὥρμισεν νὰ μὴ σὲ εἰδοποιήσω· ἤμην δὲ τόσον ὑπόχρεως πρὸς αὐτόν, ὥστε ἐνόμισα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παρακούσω. Πλὴν τούτου δὲν μοῦ ἐπέρασε ποτὲ ἀπὸ τὸν νοῦν ὅτι ἐκινδύνους ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ τρελαθῇ. »

Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἀπελπισία μου. Ἠμέραν καὶ νύκτα ἐκλαία καὶ ὠδυρόμην. Ὁ πυρετὸς τοῦ συζύγου μου δὲν ἔπαυε, καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν κατέπεισά τινα ταχυδρόμον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ μὲ φέρῃ ἱατρόν· οὐδεὶς ὅμως τῶν ἱατρῶν, ἂν καὶ ἐπροσφέρθη πρὸς αὐτοὺς γενναῖα ἀμοιβή, δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ. Μοὶ ἔστειλαν μόνον ἱατρικὰ τινα καὶ παραγγελίας πῶς νὰ τὸν μεταχειρισθῶ. Μοὶ ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ ὑπάγῃ μόνῃ νὰ παρακαλέσω ἓνα ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀφήσω μόνον τὸν πάσχοντα; πιθανὸν ἦτο ν' ἀποθάνῃ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου.

Μίξιν τῶν ἡμερῶν κατεγινόμην νὰ βάλω εἰς λουτρόν τὸν ἀξέρωστόν μου, καὶ ἐδοκίμαζα πολὺν κόπον διότι ἀνθίστατο. Ἐνῷ δὲ ἐπροσπάθουν νὰ τὸν σκε-

πάσω ὅπως τὸν προφυλάξω ἀπὸ τὸν ἀνεμὸν, ἀκολούτως εἰσερχόμενον εἰς τὴν χορτοσκέπαστον καλύβην ἡμῶν, γυνή τις ἐλθοῦσα μεθ' ὁρμῆς εἶπεν ὅτι Ἴνδοί, ὀλίγον μακρὰν ὄντες, ἤρχοντο καθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ φύγωμεν. Εὐθὺς ἔσυρα τὸν σύζυγόν μου εἰς τὸ δάσος ἐνῷ ἔπνεε σφοδρότατος ἀνεμὸς. Ἐφυγαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων καλυβῶν οἱ κάτοικοι. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἀνάγκη νὰ μακρυνθῶμεν πολὺ, ἠθέλησα νὰ ἀγοράσω δύο ἵππους καὶ ἐπρόσφερα πρὸς τοῦτο ἀξιόλογον χρηματικὴν ποσότητα· ἀλλὰ μόλις κατώρθωσα νὰ ἀγοράσω ἕνα. Ἀνεβίβασα εἰς αὐτὸν τὸν ἄνδρα μου, ἐγὼ δὲ ἐκάθησα ὑπὸ αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔδυνάμην νὰ διοικήσω καλῶς τὸ ζῶον, ὁ δρόμος τοῦ ἦτο ἄτακτος. Ὁ Οὐνζάγας ὡς πολλὰ πάσχων δὲν ἦλθε μεθ' ἡμῶν.

Ἐφθάσαμεν ἐντὸς ὀλίγου εἰς δρόμον τόσῳ στενόν, ὥστε οἱ ἀκανθώδεις κλάδοι τῶν δένδρων κατεξέσχισαν τὸ ἐνδυμά μου· ἀνὰ πᾶν βῆμα σχεδὸν ἐκινδυνεύαμεν ἢ νὰ πληγωθῶμεν ἢ νὰ πέσωμεν.

Τὸ ἑσπέρας ἐπέβη τὸν σύζυγόν μου καὶ ἐκάθησα πλησίον τοῦ χωρὶς νὰ κοιμηθῶ δι' ὅλης τῆς νυκτός· ἔπασχεν ὁ ταλαίπωρος τρομερά. Τὴν δὲ ἐπιούσαν, μαθόντες ὅτι παρήλθεν ὁ φόβος τῶν Ἰνδῶν, ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν καλύβην.

Οἱ ἱατροὶ τῆς πόλεως, πρὸς οὓς ἔστειλα καὶ δεύτερον ταχυδρόμον, μοὶ ἀπεκρίθησαν νὰ λούω πολυλάκις τῆς ἡμέρας τὸν πάσχοντα. Κατώρθωσα νὰ ἀποκτήσω λουτρὸν τι δερμάτινον, ὅσον δὲ διὰ νερὸν εἶχαμεν εὐτυχῶς ἄφθονον. Ἀλλ' ὁ ἀπάνθρωπος Ἰθάξρας διέταξε μετ' ὀλίγον νὰ μεταφέρωσιν ὅλους ἡμᾶς εἰς ἀπώτερον μέρος τῆς ἐρήμου, πάντῃ ἄνυδρον, ὅπου διὰ νὰ προμηθευθῇ τις ὀλίγον νερὸν, ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ τέσσαρας λεύγας μακρὰν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον ἀναγκαιότατον διὰ τὸ λουτρὸν τοῦ ἀσθενοῦς μου, μετέβαινα μόνη εἰς ἀναζήτησιν. Ὁ ἥλιος μ' ἐφλόγιζε καθ' ὁδὸν καὶ με κατέτρωγαν οἱ κώνωπες. Ὁ κόπος, αἱ στερήσεις, οἱ πόνοι με κατέττηκαν.

ΣΤ'.

Πολλάκις, ἐνῷ παρεκίνουν τὸν πάσχοντα νὰ ἐμῶν εἰς τὸ λουτρὸν, ἐμάχιντο καὶ μ' ἔδακνε καὶ μοῦ ἔσχιζε τὰς σάρκας. Μίαν ἡμέραν ἐλειποθύμῃσα· ἐνίστε δὲ καὶ ἐπῆδα ἐξω τοῦ λουτροῦ· ἡ ἀσθένειά του ἐχειροτέρησε τότε.

Μόνην ἀνακρύφισιν εἶχα τὰ δάκρυα καὶ τὴν προσευχὴν.

Ενίστε ἤρχοντο στρατιῶται καὶ ἐπέβαλλον ἀγγαρίαις εἰς τὸν σύζυγόν μου· ἀλλ' ἦτο δυνατόν νὰ τὰς ἐκτελέσῃ; δυνάμει χρημάτων τὸν ἔσωζα.

Ἐπιθυμοῦσα νὰ προφυλάξω ὅπως οὖν τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν βροχὴν, κατώρθωσα νὰ σκεπάσω τὴν καλύβην με ξύλα. Ἡ τέχνη μου αὕτη ἐ-

προδόθη καὶ με διέβαλαν εἰς τὸν Ἰθάξραν ὅτι ζῶ πολυτελῶς. Διέταξε λοιπὸν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰ ἐνδοτέρα. Οἱ στρατιῶται μᾶς ἐδίωξαν ὡς ἀγέλην καὶ μᾶς ἀφῆκαν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου. Δεκαπέντε ἡμέρας ἐμείναμεν ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπαιθρον.

Φιλάνθρωπός τις γυνὴ ἐκ τῶν πέριξ κατοίκων μᾶς ἔδωκεν ὀλίγον ἄρτον καὶ ἀραβόσιτον.

Ἐπειδὴ δὲ μοὶ ἔμεναν εἰσέτι χρήματα, ἠθέλησα νὰ κατασκευάσω νέαν καλύβην· ἀλλὰ με μεγίστην δυσκολίαν κατώρθωσα νὰ εὕρω ἐργάτας μεταξὺ τῶν ἀναλήθων κατοίκων ἐκείνου τοῦ μέρους. Μετὰ ταῦτα παρεσκεύασα κλίνην εἰς τὸν ἄνδρα μου, καὶ ἀγοράσασα τὴν σιωπὴν ἐνὸς στρατιώτου, ἀπέβαλα τὰ σίδερα ἀπὸ τοὺς πόδας του.

Οἱ συγγενεῖς μου μοὶ ἔγραφαν ἀδικόπως διὰ νὰ ἐπιστρέψω· τὴν νύκτα, ἐνθυμουμένη ὅτι πιθανώτατον αἶ' ταλαίπωροί μου θυγατέρας νὰ ἔμεναν ὀρφαναὶ καὶ πατρὸς καὶ μητρὸς, ἠσθανόμην σπαρταττομένην τὴν καρδίαν μου. Εἶχα ὅμως ἀκλόνητον ἀπόφασιν νὰ μὴ ἀφῆσω τὸν ἄνδρα μου. Τῶν ἱατρῶν τις μοὶ εἶχε γράψει ὅτι μόνος τρόπος νὰ θεραπευθῇ ἡ παραφροσύνη τοῦ ἦτο ἡ ἐπίθεσις ἐκδορείων. Τὰ ἐπέθεσα λοιπὸν· ἀλλὰ μόλις ἤρχισαν νὰ καίωσι καὶ ἠθέλησε νὰ τὰ ἀποσπάσῃ· ἐπειδὴ δὲ τὸν ἐμπόδιζα μ' ἐκτύπα ἀνηλεῶς. Καί ποτε μάλιστα με ἔσυρεν ἀπὸ τὴν κόμην, καὶ τόσον σφοδρὰ, ὥστε ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἐκπνεύσω.

Καὶ ὁ Οὐνζάγας ἔπασχε· τὸ σῶμά του ἦτο καταπληγωμένον καὶ ἀπὸ τὰ ἔλκη ἐξήρχετο δυσώδης ἀποφορά. Ἐθεράπευα καὶ αὐτόν· ἦτο σύντροφος καὶ φίλος μας, καὶ χρέος εἶχα νὰ τὸν φροντίζω.

Πρῶτον τινὰ, μόλις ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου, εἶδοποιήθημεν ὅτι ἔρχονται Ἴνδοί· ἀνυστήσωσα εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὸν σύζυγόν μου με τὴν βοήθειαν τοῦ Οὐνζάγα, καὶ τὸν ἔφερα ἐντὸς τοῦ δάσους. Καθ' ὁδὸν ἐφώναζε καὶ μ' ἐκτύπα· καταπνευμένη καὶ καταθλασμένη πολλάκις ἔπασσε κατὰ γῆς· καὶ εἰς ταύτην ἔφθασα ἀπελπισίαν, ὥστε ἐπεθύμουν τὴν ὄραν ἐκείνην τὸν θάνατον. Καὶ νομίζω ὅτι ἐὰν δὲν ἐνθυμούμην τὴν μητέρα, τὰ τέκνα μου, καὶ τὸ πρὸς τὸν ἄνδρα μου χρέος θὰ ἐγινόμην αὐτόχειρ.

Οἱ Ἴνδοί ἐλθόντες εἰς τὴν καλύβην μου τὴν ἐλεηλάτησαν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἐκκυσαν· ἐφάνευσαν δὲ καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους· καὶ θαῦμα ἐθεώρησα ὅτι δὲν μᾶς ἀνεκάλυψαν, διότι δὲν ἤμεθα μακρὰν· σίφωναί μάλιστα τοῦ συζύγου μου θὰ ἠκούοντο, ἐὰν δὲν ἐσυγγέοντο με τὰς κραυγὰς καὶ τὰ συρίγματα τῶν Ἰνδῶν καὶ τοὺς ποδοβολητοὺς τῶν ἵππων των.

Δὲν εἶχαμεν λοιπὸν πλέον ἄσυλον! Εἴκοσι ἡμέρας ἐμείναμεν πάντῃ ἄστεγοι. Μετὰ ταῦτα οἱ στρατιῶται με διέταξαν νὰ κινηθῶμεν, καὶ με ἔφεραν εἰς τόπον ἐτι πλέον μεμακρυσμένον, ὅπου πλὴν τῶν Ἰν-

δὼν ἐφοβούμεθα καὶ τὰς τίγρεις. Μόλις ἐφθάσαμεν καὶ τρομερὰ καταιγίς, ἕξ ἡμέρας διαρκέσασα, μᾶς ὑπεδέχθη. Μὲ ζύλα καὶ μὲ τεμάχια δέρματος ἐπροσπάθησα νὰ προσυλάζω τὸν ἀσθενῆ μου· ἀλλ' ὅμως ἐδρέχετο καὶ ἐρρίγα.

Ζ'.

Πολλάκις ἠπόρουν πῶς νὰ προμηθευθῶ τροφήν. Μίαν τῶν ἡμερῶν μεταβάσα εἰς χωριδίον ἐπρόσφερα ἱκανὰ χρήματα διὰ ν' ἀγοράσω· ἀλλὰ κανεὶς δὲν ᾔθελε νὰ μοὶ πωλήσῃ τὸ παρκαμικρόν. Ἐπέστρεψα μὲ χεῖρας κενάς. Τοῦ Οὐνζάγκ ἡ κατάστασις ἐχειροτέρευε καὶ ἐπυρόξανε μὲ τοὺς στεναγμούς του τὰς φωνὰς τοῦ ἀνδρός μου.

Δὲν ἐλάμβανα πλέον οὔτε γράμματα οὔτε βοήθειαν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς μου· παρεκάλεσα τὸν φρουράρχον νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ στείλω ταχυδρόμον, ἀλλὰ δὲν ἐνέδωκεν. Ἐμαθὰ δὲ ὅτι κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Ἰσάκ, συνέλαβον ἄνθρωπον ὅστις μοὶ ἔφερεν ἱατρικὰ, τροφὰς καὶ χρήματα. Καὶ τὸ χειρότερον ἐπῆραν τὸ τουρέκιον τοῦ ἀνδρός μου, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκυνήγει ἐνίοτε ὁ Οὐνζάγκ. Ὁ φρουράρχος εἶπεν ὅτι ἤθελε νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐγκαταλείψω τὸν Δὸν Ἰωσήφ, διὰ νὰ μείνῃ μόνος καὶ ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν· ἀλλ' ἐγὼ ἀπεκρίθην ὅτι ἡ θέλησίς μου ἦτο ἀκαταμάχητος καὶ ὅτι θ' ἀποθάνω πλησίον του.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἔβηκαν τὸν ἀσθενῆ ἐπὶ φορείου, καὶ τὸν μετέφεραν εἰς τὸ δάσος. Ἐγὼ δὲ καὶ ὁ Οὐνζάγκς παρηκολουθοῦμεν πεζοί. Οἱ στρατιῶται μᾶς ἐξέδριζαν, καὶ ἀνατινάσσοντες τὸ φορεῖον, ἐβασάνιζαν τὸν ἀσθενῆ. Τοσούτῳ δὲ ἠγχνάκτησα, ὥστε ἔτεινα τὴν χεῖρα πρὸς τὸ φορεῖον διὰ νὰ ἐμποδίσω τὰς κινήσεις· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν κατέφερε τοιοῦτον γρόνθον εἰς τὸ πρόσωπόν μου ὥστε ἔπεσα κατὰ γῆς.

Τέλος πάντων ἐστάθην· ἡ ἀγωνία μου ἦτο ὑπὲρ ποτε μεγαλειτέρα, διότι τί ἐχρησίμευαν τὰ χρήματα εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην; ἡ ὑγεία μου εἶχεν ἐξασθενήσῃ. Τὴν νύκτα ἐπάγωνα, ὁ δὲ Δὸν Ἰωσήφ δὲν ᾔθελε πλέον νὰ μὲ ὑποφέρῃ οὔτε εἰς τοὺς πόδας του.

Ἡ μανία του ἐκορυφώθη· ὀλόκληρον ἔτος οὔτε τὸ ὄνομά μου ἐπρόφερε. Μόλις ἤκουε μίαν λέξιν καταληπτὴν ἀπὸ τὸ στόμα του, καὶ ὅτε δὲν ἀπεκρινόμην ἐπέπιπτε κατ' ἐμοῦ ἀπορῶ πῶς δὲν μ' ἐφόνευσε!

Καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ εὕρω τροφήν. Πεισθεῖσα ὅτι μὲ τὸ γάλα τὸ ὁποῖον ἡ φύσις προώρισε διὰ τὴν μικρὰν μου Λουσίνδην ἦτο δυνατόν νὰ θρέψω νεογόνον βρέφος, μετέβην εἰς ἓν τῶν παρκαμικρῶν χωριδίων, καὶ ἤλθον γυναῖκα ἥτις, ὡς ἀσθενής, δὲν εἶχε πῶς νὰ θρέψῃ τὸ τέκνον της. Συγκατένευσεν λοιπὸν νὰ τὸ θρέψω ἐγὼ, καὶ ὁσάκις τὸ ἐβύζαινα μοὶ ἐδίδεν ὀλίγον ζῖον διὰ τὸν ταλαίπωρον σῶζου-

γόν μου. Ἡ Ἰνδὴ ἦτο σκληρὰ καὶ μὲ ματεχειρίζετο ὡς δούλην, ἐμὲ τὴν ἄλλοτε εὐτυχῆ.... ἀλλὰ τί νὰ κάμω; ὅλα τὰ ὑπέμενα. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἤλθε τις Ἰνδὸς ἐνῶ ἐβύζαινα τὸ παιδίον, καὶ μοὶ ἐπρότεινε νὰ κόψω δι' αὐτὸν μίαν γιανέταν. Ἐπὶ ζωῆς μου δὲν εἶχα κόψει ἀνδρικὸν φόρεμα· εὐτυχῶς ὅμως ἐπέτυχα, καὶ αὐτὸς εὐχαριστηθεὶς μοὶ ἔδωκε τεμάχιά τινα σάρκου (1). Τὴν ἐπιούσαν ἤλθαν καὶ ἄλλοι καὶ μοὶ ἔφεραν νὰ κατασκευάσω φορέματα. Τότε ἀφῆκα τὴν κακὴν ἐκείνην γυναῖκα καὶ ἔζων ῥάπτουτα, ἂν καὶ μὲ ἐπόνει τρομερὰ τὸ πηλὸς μου. Κάρις εἰς τὴν ἐργασίαν μου εἶχα πάντοτε ἀραβόσιτον· ἀλλὰ τὸ νερὸν ἦτο γλυφόν, κατακόκκινον καὶ ἀηδές· ὅτε ἐδίψων παρκαμὸν τὸ ἐστράγγιζα μὲ πανίον καὶ ἔκλεια τοὺς βόθρωνάς μου.

Διὰ ν' αὐξήσω τὰ εὐτελῆ μου κέρδη ἐσύνεζά τινα φυτὰ, καὶ ἔδοξα ἓν παλαιὸν ὑποκάμισον τοῦ συζύγου μου· κατασκεύασα δὲ καὶ ἄνθη. Ἀλλ' ὅσον ἀτελῆ καὶ ἂν ἦσαν τὰ ἔργα μου, εἰς τοὺς ἀγρίους ἐκείνους ἐφαίνοντο ὡς θαύματα, καὶ τὰ ἐπλήρωναν μὲ σίτον. Ἐνθάρρυνθεῖσα ἐκ τούτου ἐπεχείρησα νὰ κατασκευάσω περίαπτα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔθετα εὐτελῆ τινα πράγματα, τὰ ὅποια οἱ ἐγγύριοι ἐθεώρουν ἔχοντα τὴν δύναμιν νὰ διώκωσι τὰς κακὰς ἀναθυμιάσεις τῶν τελμάτων.

Καλύβην ὅμως μὲ σανίδας δὲν ᾔθελησαν ποτὲ νὰ μοὶ κατασκευάσωσιν οἱ Ἰνδοί. Ἐπεχείρησα λοιπὸν τὸ ἔργον μόνη μου. Εἶχα παρατηρήσει μακρὰν δύο δένδρα τὰ ὅποια ἦσαν συνηνωμένα· παραμερίζουσα αὐτὰ ὀλίγον καὶ σκεπάζουσα τοὺς ἄνω κλάδους, ὅα κατάρθωνα νὰ προσυλάττω τὸ στρώμα τοῦ συζύγου μου ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν βροχὴν. Ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἔκοψα πολὺν χόρτον καὶ ἐσκέπασα τὰ κλαδιά. Μετὰ ταῦτα ἐπλεξά τὸ μαλλίον δέρματός τινος ἀρνίου, καὶ ἀναμίξασα αὐτὸ μὲ χόρτα καὶ ζυλάκια κατασκεύασα εἶδος ψιᾶθου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σκέπασμα ἔγεινε παχὺ, καὶ ἐκαθήσαμεν ὑπ' αὐτό.

Αἱ τίγρεις περιήρχοντο συνεχῶς περὶ τὴν καλύβην. Ἐλέγετο δὲ ὅτι μία ἐξ αὐτῶν ὑπερηγάπα τὸ ἀνθρώπινον κρέας, καὶ ὅτι πολλοὺς εἶχε καταφάγει. Νύκτα τινὰ, καταπεπονημένη οὖσα ἀπεκοιμήθην κατὰ γῆς, πάντα περίπου βήματα μακρὰν τῆς καλύβης. Ἡ τίγρις διέβη πλησίον μου· ἐστάθη, ὡς μοὶ εἶπαν οἱ ἰδόντες αὐτὴν, καὶ μετέπειτα ἀνεχώρησεν· εἶδα καὶ ἐγὼ τὰ ἔχνη της πλησίον μου ὅτε ἐξύπνησα (2).

(1) Κρέας ἀπεξηραμμένον καὶ ἀλατισμένον.

(2) Ὁ Ἄλ. Οὐμβολδος ἀναφέρει πολλὰ παραδείγματα τῆς περιρρονήσεως τὴν ὁποῖαν δεικνύουσι τὰ θηρία ταῦτα πρὸς τὰς εὐκόλους λείας. Εἰς τὸ περὶ τῆς Νέας Ἰσπανίας δοκίμιόν του λέγει ὅτι τίγρις τις ἐλθοῦσα συνέπιπτε μετὰ δύο παιδίων.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ τίγρις ἐπέπεσε κατὰ γυναικὸς κοιμωμένης πλησίον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ τέκνου τῆς, κατέρπαγε τὸ παιδίον καὶ ἐδάγκασεν ἐπικινδύνως τὴν μητέρα.

Η΄.

Πῶς ἄρα καὶ πότε θὰ ἐτελείωναν τὰ δεινά μου; Νὰ σώσω τὸν ἄνδρα μου ἦτο ἀδύνατον. Ἐάν τοῦλάχιστον, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ἀνελάβανεν πρὶν ἀποθάνῃ τὸ λογικόν του, θὰ ἔβλεπε πόσον τὸν ἠγάπησα, καὶ τὰ τελευταῖά του λόγια θὰ ἐξηγόραζαν ὅλα μου τὰ παθήματα.

Μεγάλῃ ἀνομβρίᾳ συνέβη, καὶ δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ εὐρωμεν οὔτε βανίδα νεροῦ· ἐβρέχαμεν τὰ χεῖλη μὲ χόρτον. Ἐνίοτε μεταβαίνουσα εἰς ἀναζήτησιν τόπων χαμηλωτέρων καὶ ἐπομένως ὑγροτέρων ἐκυλιόμην ἐπ' αὐτῶν διὰ νὰ δροσισθῶ.

Οἱ ὀφθαλμοί μου εἶχαν μαρανθῇ ἀπὸ τὰ δάκρυα, καὶ τὸ φῶς μου ἦτο σκοτεινόν. Δυσεντερία τρομερὰ συνεπλήρωσε τὰ δεινά τοῦ ἀνδρός μου καὶ τὰς δυστυχίας μου.

Τὸ δέρμα ἐπιπτεν ἀπὸ τοὺς πόδας, τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὤμους μου· ἄλλα ἐνδύματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔφερα πρὸ τεσσάρων μηνῶν δὲν εἶχα, καὶ ἐντρέπομαι νὰ εἰπῶ ὅτι δι' ἑλλειψιν σαπουνίου δὲν τὰ εἶχα πλύνει.

Πρωτὴν τινα, εὐρισκομένη εἰς τὸ δάσος καὶ νομίζουσα ὅτι ἦμην μόνη, ἐξεδύθην διὰ νὰ πλύνω τὰ φορέματά μου· ἀλλ' ἀπροσδοκῆτως ἐφάνη ἀντικρὺ μου ὁ Οὐνζάγας, καὶ τόσον ἐντράπην ὥστε ἐκλαυσα ὡς μωρὸν παιδίον.

Ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι δὲν θὰ μεταφερθῶμεν πλέον εἰς ἄλλο μέρος, ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ σκεφθῶ περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἐκαθάρισα λοιπὸν τεμάχιον γῆς καὶ τὸ ἐσπειρα. Ἐχαιρον δὲ ἐνθυμουμένη ὅτι θὰ ἐθέριζα ἀραχόσιτον καὶ τινα ἄλλα λεχηνικά. Ἀλλὰ στρατιῶται ἐλθόντες κατέστρεψαν ὅ,τι ἐσπειρα καὶ ἐφύτευσα, λέγοντες ὅτι τοιαύτη ἦτο τοῦ Ἰθάβρου ἡ διαταγή.

Μετὰ τινα καιρὸν μὲ μετέφεραν εἰς ἄλλο μέρος· τὸ παρακαίμεον δάσος ἦτο πολλὰ μικρὸν καὶ δὲν θὰ μὲ ἐπροφύλαττεν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἰνδῶν. Ἡ γῆ ἦτο ξηροτέρα, τὸ νερὸν σπανιώτατον καὶ πάντῃ ἀσπλάγχχοι οἱ περὶ εὐάριθμοι κάτοικοι.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ μετέβαινα εἰς ἀναζήτησιν νεροῦ, ἐπέπεσε κατ' ἐμοῦ σκύλος, ὅστις μ' ἐδάγκασε καὶ ἐξέσχισε τὸ φόρεμά μου. Σωθεὶς τῇ βοήθειᾳ τινὸς διαβάτου, ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου, καὶ πλήρης τρόμου ἀπῆντησα ἀλλόκοτόν τινα ἄνθρωπον ἢ μάλλον τέρας, μιγάδα, υἱὸν ἀγρίου καὶ λευκῆς· τὸ πρόσωπόν του ἦτο τερατώδες, ὑψηλὸν καὶ πλατύ· εἶχε δὲ τὴν μύτιν τόσο πλατεῖαν, ὥστε ἤγγιζεν

εἰς τὰ ὠτά του καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη· τὰ χεῖλη του ἐκρέμαντο ὡς δύο μεγάλα τεμάχια κρέατος, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ὠμοιάζον ὀφθαλμοὺς ἀγριοχοίρου· αἱ χεῖρες, οἱ πόδες καὶ αἱ κνήμαι ἦσαν ὀγκωδέστατα. Ἄμψα ἰδοῦσα αὐτὸν ἀπελιθώθην· δὲν ἤξευρα ἐνώπιον τίνος εἶδους πλάσματος εὐρισκόμην. Κατάρθωσα ὁμῶς νὰ τὸν ἐρωτήσω ποῦ ἦτο δυνατόν νὰ εὕρω ὀλίγον νερόν· μοὶ ἀπεκρίθη δὲ μετὰ τραχύτητος, ὀνομάσας με μέρος τέσσαρα· λεύγας ἀπέχον καὶ ἐμακρόνθη ψιθυρίζων.

Μετὰ μικρὸν ὅμως ὑπῆρξα εὐτυχεστέρα· γυνή τις ἰδοῦσα τὸ κατεσχισμένον ἐνδύμα, τὴν ὀχρότητα καὶ τὴν ἀδυναμίαν μου, ἐπέzeugεν ἀπὸ τὸν ἵππον τῆς καὶ λυπηθεῖσα με μὲ ἠρώτησε ποῦ διευθυνόμην· ἀφοῦ δὲ μὲ ἤκουσε, μὲ ἀνεβίβασεν ὀπισθέν τῆς· εἰς τὸν ἵππον, μὲ ἔφερεν εἰς μέρος ὅπου μοὶ ἔδωκε νερόν, μοὶ ἐ χάριτε δύο μικρὰ τυρία καὶ ὀλίγον ἄλευρον, καὶ μὲ ἔφερε πλησίον εἰς τὴν καλύβην μου· μὲ παρῆκαλεσε δὲ νὰ μὴ εἰπῶ εἰς κανένα ὅτι μ' ἐπεριποιήθη, διότι ἐφοβείτο τὸν Ἰθάβρον.

Ἐνῶ ἤμεθα μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς μέρος τοῦ δάσους πυκνότατον, συνέβη τρομερὰ καταιγίς· τὸ σκότος ἦτο ψηλασθητὸν καὶ πανταχόθεν ἠκούοντο φωναί· ἡ βροχὴ ἦτο βραγδυστάτη καὶ ἀκατάπαυστος. Δὲν εἶχα πῶς νὰ ἀνάψω φῶς. Εἰς τὴν καλύβην μου εἶχα μικρὰ κηρία, τὰ ὅποια κατέσκευάζα μόνη μου· ἐτύλισσα παλαιόπανα περὶ λεπτὰ κλωνάρια καὶ ἤλειφα αὐτὰ μὲ κηρίον μελισσῶν, τὸ ὅποιν ἐσύναζα εἰς τὸ δάσος. Τὴν νύκτα ὅμως ἐκείνην ἐπεράσκαμεν μετὰ τῶν σκότους, στένοντες καὶ τρέμοντες· τὴν αὐγὴν κάλανδρος κρυπτόμενος μετὰ τῶν φύλλων ἤρχισε νὰ κελαδεῖ· ὁ Οὐνζάγας μοὶ εἶπεν ὅτι ἦτο μικρὸν πτηνὸν ὁμοιάζον κορυδαλόν· τὸ κελάδημά του ἦτο τόσο γλυκὺ, τόσο μελωδικόν καὶ τόσο πολυποικίλον, ὥστε τὸ ἤκουα μὲ συγκίνησιν ὡς νὰ μὲ ἐπαρηγόρει· μοὶ φαίνεται ὅτι ἀκόμη τὸ ἀκούω.

Καθ' ἡμέραν ἡ δυσκολία νὰ εὐχαριστήσωμεν τὴν παῖναν καὶ τὴν δεῖψάν μας ἤρξε. Τὸν Ὀκτώβριον πλὴν νεωπῶν στάξεων αἵτου, τίποτε ἄλλο δὲν εἶχαμεν. Τοὺς ἔψηνα, τοὺς ἐκοπάνιζα καὶ τοὺς ἐμίγνυα μὲ γλυφὸν νερόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τροφή αὐτὴ ἠφάνιζε τὰ ἔντερα μας, ἠναγκάσθημεν νὰ τὴν ἐγκαταλείψωμεν.

Ἐμαθα ὅτι ὁ ἀδελφός μου, μαθὼν τὰ βάσανά μου, ἠθέλησε νὰ ἐλθῇ νὰ μὲ ἰδῇ, ἀλλ' ὅτι ὁ Ἰθάβρος τὸν ἐμπόδισεν.

Ἐλπισμόνησα νὰ εἰπῶ ὅτι, ὅτε εἶχαμεν ἀκόμη ἐφ' ἑαυτὴν καὶ στερεὰν καλύβην, ἡ σύζυγος τοῦ Οὐνζάγας, δόνα Ραφαέλα Καρὸλ, ἐμεινεν ἔνδεκα ἡμέρας μεθ' ἡμῶν· καὶ ὅτι μὴ δυνηθεῖσα νὰ ὑπομείνῃ τὰ βάσανά μας, ἀνεχώρησε καταρωμένη τὴν ἡμέραν καὶ ἦν ἐπάτησεν εἰς τὴν ἔρημον.

Ἀπορῶ πῶς δὲν ἔγεινα θυμὰ τῆς θηριωδίας τῶν Ἰν-

δών. Μίαν τῶν ἡμερῶν πῦρα εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δά-
σους βέλος τρεῖς ἔχον ὀξυτάτας ἀκωκὰς· τὸ ἐπῆρα
καὶ ἔτρεξα τρέμουσα εἰς τὴν καλύβην. Ὅτε μετ' ὀ-
λίγον ἐξήλθα διὰ νὰ ὑπάγω εἰς ἀναζήτησιν νεροῦ,
ἀπῆντησα καθημαγμένην τὴν κεφαλὴν τινος γείτονός
μας. Ὀλίγον παρεκεῖ ἔκειτο κατατρυπημένον τὸ σῶ-
μα τῆς κόρης του.

Καὶ οἱ στρατιῶται ἐφοβοῦντο τοὺς ἀγρίους. Ὁ λο-
χίας μὰς διηγήθη πατὲρ ὅτι ἀπαντήσαντές τινα γυ-
ναῖκα τὴν ἐξεγύμνωσαν καὶ τὴν ἤρπασαν. Ἐγὼ δὲ
τὸν παρεκάλεσα θερμῶς, ἐάν ποτε ὑπέπιπτα εἰς τὸ
αὐτὸ δυστύχημα νὰ κενώσῃ ἀμέσως ἐπάνω μου τὸ
πυροβόλον του. — Δὲν θὰ τὸ κάμω, ἀπεκρίθη ἀτε-
νίσας με βλοσυρῶς. Ἐξ ἐναντίας ἂν ἤμποροῦσα ἢ ἂν
ἐτολμοῦσα θὰ σ' ἔδενα καλὰ καλὰ, καὶ θὰ ὑπήγαινα
νὰ σὲ πωλήσω εἰς κανένα πλούσιον εἰς τὸ Μοντεβί-
δαιον. — Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔδλεπα μὲ φρίκην
τὸν λοχίαν· τὸν ἐφοβοῦμην ὅσον καὶ τοὺς Ἰνδοὺς.
Ἐνίοτε εἰς στιγμὰς μεγίστης ἀθυμίας καὶ φρίκης μὲ
ἤρχετο ἡ ἰδέα νὰ γράψω εἰς τοὺς οἰκείους μου νὰ
στείλωσι νὰ μὲ πάρωσιν· ἀλλ' εὐθὺς σχεδὸν ἀπέ-
κρουσα τὴν ἐγκληματικὴν αὐτὴν ἰδέαν, ἡγανάκτουν
κατὰ τοῦ ἐαυτοῦ μου καὶ γονατίζουσα παρεκάλουν
τὸν Θεὸν νὰ μὲ συγχωρήσῃ. Ἐπολυπλασιάζα δὲ καὶ
τὰς περιποιήσεις μου εἰς τὸν σύζυγόν μου, προσπα-
θοῦσα νὰ παρατείνω τὴν ὑπαρξίν του· ἀλλ' οἱμοὶ!
ἐφαίνετο πλέον ὅτι τὸ τέλος του δὲν ἦτο μακρὰν.

Θ'.

Τί νὰ σὰς εἰπῶ περιπλέον; Οἱ θρηῖνοι τῶν δυστυ-
χῶν εἶναι ὀχληροὶ· τοῦ Δὸν Ἰωσήφ ἡ κατάστασις ἐ-
χειροτέρευσε. Καθ' ἑκάστην ὑπέπιπτεν εἰς νευρικοὺς
σπασμούς καὶ πολλάκις ἐλειποθύμει.

Τὴν 12 τοῦ Φεβρουαρίου, περὶ τὴν δευτέραν ὥραν
μετὰ μεσημβρίαν, ἔπαθε τρομερωτάτους σπασμούς.
Ἦμην δὲ μόνη καὶ στερημένη πάσης βοήθειας. Ὁ
Οὐνζάγας ἦτο ἀπὼν κατὰ δικταγὴν τοῦ λοχίου· τί
νὰ κάμω; Ἐσφιγγα τὸν σύζυγόν μου εἰς τὰς ἀγκά-
λας μου καὶ ἡγωνιζόμεν νὰ καταστείλω τοὺς σφο-
δροτάτους σπασμούς του. Ἀπελπισθεῖσα ἐσηκώθην,
ἔτρεχα, ἐφώναζα, ἐπέστρεφα, τὸν ἐνηγκλιζόμεν,
τὸν ἠτένιζα φρίσσουσα, καὶ ἠπόρουν τί νὰ κάμω.
Ἐδλεπα ὅτι θ' ἀπέθνησκε, καὶ γονατίσασα πλησίον
του προσηυχόμεν· ἔβαλα καὶ πάλιν τὴν κεφαλὴν του
εἰς τὸ στῆθός μου· ἀλλ' ἐπὶ τέλους καταβλήθεισα
ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἐκείνην πάλιν, ἡσθάνθην τὸν ἐκυ-
τόν μου λειποθυμοῦντα· οἱ ὀφθαλμοὶ μου δὲν διέ-
κριναν πλέον τίποτε· ἀνέφριξα καὶ ἔμεινα ἀνίσθητος.

Ἀγνοῶ πόσον ἔμεινα εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην,
μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου· ὅτε ἀνέλαθα, τὸ σῶμα
τοῦ ἀνδρός μου ἦτο κατὰψυχρον. Διὰ τί νὰ μὴ ἐκ-
πνεύσω ὁμοῦ μ' αὐτόν;

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην δὲν ἔπεσαν οὔτε
δάκρυ ἀπὸ τὰ βλέφαρά μου· ἐστεκόμην ὡς νεκρά.

Διάφοροι λογισμοὶ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν εἰς
τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ὅλος μου ὁ παρελθὼν βίος ἐ-
ζωγραφήθη ἔμπροσθέν μου ὡς εἰκόνα. Ἐγὼ ἤμην
ἐκεῖ, εἰς τὴν ἐρημον ἐκείνην, βακενδύσης, ἔμπροσθεν
εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ συζύγου μου! Καὶ εἶχον δεκαεν-
νέκ ἐτῶν ἡλικίαν! Πρὸ ἐνὸς ἔτους ἤμην εὐτυχής,
μεταξὺ εὐδαιμονίας καὶ περιποιήσεων!

Ὅτε ἐπιστρέψας ὁ Οὐνζάγας εἶδε τὸν νεκρὸν, ἔχα-
μήλωσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπέ τινας λέξεις ἐνθάρρυν-
τικός· ἀλλ' εὐθὺς ἦλθε στρατιώτης καὶ παρέλαβεν
αὐτόν.

Μόνη λοιπὸν ἐπέρασα πλησίον τοῦ ἀνδρός μου τὴν
νύκτα ὀλόκληρον! Φωναὶ τὰς ἐποίας ἄλλοτε δὲν ἤ-
κουσα, φωναὶ τίγρεων, ὀρνέων τῆς νυκτός, συριγμοὶ
τοῦ ἀνέμου, ἐπηύξαναν τὸν τρόμον μου· μίαν στιγ-
μὴν μοὶ ἐφάνη ὅτι ἤκουσα καὶ ἀγρίων Ἰνδῶν φωνάς,
καὶ ἔτρεξα εἰς τὸ δάσος. Καὶ εἰσχωρήσασα ἄρκετὰ
ἔπεσα κατὰ γῆς, καιομένη ἀπὸ δίψαν. Ἐμείνα δὲ ἐκεῖ
ἀνίκανος καὶ νὰ κινηθῶ καὶ νὰ σκεφθῶ ὅλην τὴν
νύκτα, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν καὶ τὴν ἄλλην νύκτα.

Διὰ τοῦτο διεδόθη ὅτι μὲ ἤρπασαν οἱ Ἰνδοί. Μό-
νος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον εἶχα θεραπεύσει δαγκαθθέντα
ἀπὸ τίγριν ἀπεφάσισε νὰ μὲ ζητήσῃ· ἀναγνωρίσας
τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν μου, ἠκολούθησεν αὐτὰ, καὶ ἐπὶ
τέλους ἐρθασεν ὅπου ἤμην. Μὲ ἤρπεν ἄλλαν καὶ
σχεδὸν νεκράν. Μ' ἐσήκωσε, μὲ ἔβαλεν εἰς τὴν βάρκιν
του καὶ μὲ ἔφερε πλησίον εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ συζύ-
γου μου.

Ἀνανήψασα ὀλίγον παρεκάλεσα τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖ-
νον ἄνθρωπον νὰ εὕρῃ ἄμαξαν καὶ ἵππους, διὰ νὰ
μεταφέρω τὸν νεκρὸν εἰς Ματάραν. Μόλις μετὰ δύο
ἡμέρας ἐπέστρεψε, διότι δὲν εὗρισκεν ὑποζύγια.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διηγηθῶ τί ὑπέφερα ἐνὸς ὥ-
ρας ἔλειπεν ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Φοβουμένη νὰ μένω μὲ
τὸν νεκρὸν μετὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ἐμακρυνό-
μην· ἀλλὰ δὲν ἤργασπόρουν νὰ ἐπιστρέψω διὰ τὸν φό-
βον μὴ τὸν φάγῃσι τὰ θηρία.

Ὅτε ἠθέλησαν νὰ ἀνιβιάσωσι τὸ πτώμα εἰς τὴν
ἄμαξαν μοὶ εἶπαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν, διότι τὰ
μέλη του ἐχωρίζοντο· ἠναγκάσθη λοιπὸν νὰ τὰν
θάψω πλησίον τῆς θέσεως ὅπου ἐξέφυξε. Δύο ἄνθρω-
ποι τὸν κατεβίβασαν εἰς τὸν λάκκον. Παρεκάλεσα
τὸν Οὐνζάγαν, τὸν ὁποῖον ἐσυγχώρησαν τέλος πάν-
των νὰ ἔλθῃ, νὰ βάλῃ τι σημεῖον εἰς τὸν τάφον, διὰ
νὰ μεταφέρω ἀργότερα τὰ ὅσῃα του εἰς γῆν εὐλο-
γημένην.

Τί θὰ γίνω; ἔλεγε θρηῖνων ὁ ταλαίπωρος Οὐνζά-
γας· ποῖος θὰ θεραπεύῃ τὰς πληγὰς μου; θ' ἀπο-
θάνω μόνος χωρὶς βοήθειαν! Ὑγίαινε, κυρία! Ὑγίαινε!
ἦσθε ἡ μόνη παρηγορία μου.

Ὁ ταλαίπωρος! ἐσπαράσσετο ἡ καρδιά μου ὅτε τὸν ἤκουα· ἀλλὰ τί νὰ κάμω;

Ἐλθοῦσα εἰς Ματάραν παρεκάλεσα τὸν ἐφημέριον νὰ λειτουργήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός μου.

Ὁ φρούραρχος μ' ἐζήτητε τὰ σιδήρα τὰ ὅποια ἐδέσμευον τοὺς πόδας τοῦ συζύγου μου! ἐγὼ δὲ ἀγανακτήσασα ἀπεκρίθην νὰ στείλῃ νὰ τὰ παραλάβῃ.

Ἡ ἄμαξα ἐπροχώρει βραδέως. Τέσσερας νύκτας δὲν ἐκοιμήθην καθ' ὁδόν. Ὅτε ἔρθασα εἰς τὴν οἰκίαν μου, μία τῶν ἀδελφῶν μου, ἀνέκραξεν·—Ἡ Λύγουστίνα ἦλθεν ὁ σύζυγός της ἀπέθανεν.

Ἐγὼ δὲ ἀνέκραξα·—Τὰ παιδιὰ μου! τὰ παιδιὰ μου!

Μετὰ πόσης χαρᾶς τὰ ἐνηγκαλίσθην! πόσον ὠμοίχζαν τὸν πατέρα των!...

Ὁ ἱατρός Μόγκης ἦτο τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὴν οἰκίαν μας, καὶ ἰδὼν κατακοκκίνους τοὺς ὀφθαλμούς μου διέταξε νὰ κατακλιθῶ ἀμέσως. Πρὸ ἐνός ἔτους δὲν εἶχα ἀποχωρισθῇ τὰ ὑποδήματά μου, διὰ νὰ εἶμαι πάντοτε τὴν νύκτα ἐτοίμη, εἴτε διὰ νὰ συντρέχω τὸν σύζυγόν μου, εἴτε διὰ νὰ φεύγω τοὺς Ἰνδοὺς. Πολὸν καιρὸν ἔμεινα ἀσθενής.

Πολλάκις τὴν νύκτα, βρασνίζομένη ἀπὸ φοβερὰ ὄνειρα καὶ νομίζουσα ὅτι ἤκουα τοὺς Ἰνδοὺς ἢ τὰς τίγρεις, ἀνεπήδων καὶ ἄφηνα ἀγρίας φωνάς.

Μετὰ τινὰ καιρὸν ἔμαθον τὸν θάνατον τοῦ ταλαίπωρου Οὐνζάγα. Τρεπόμενος μόνον μὲ ρίζας, ἠθέλησε νὰ φύγῃ. Ἀλλ' ἀποπληκνηθεὶς ὑπέπεσεν εἰς ἀθυμίαν καὶ συνέλαβε τὴν παράδοξον ἰδέαν νὰ προσπέσῃ εἰς τὸν Ἰθάρραν. Ἀλλὰ μόλις τὸν εἶδε τὸ τέρας ἐκεῖνο καταπληγωμένον καὶ σχεδὸν γυμνόν, καὶ διέταξε νὰ τὸν φονεύσῃ μετὰ τὰς λόγχας των οἱ στρατιῶται.

Ἀδικόπως παρεκάλουν νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃσι νὰ μεταφέρω τὰ ὅσθα τοῦ συζύγου μου, καὶ μόλις μετὰ δώδεκα ἔτη ἐξεδόθη ἡ ἄδεια.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰθάρρα (1847) ὁ ἐντιμὸς ἀνεψιός του, ὁ εὐγενὴς στρατηγὸς Ἀντώνιος Ταβοάδας, ἠθέλησε νὰ ἐπισκερθῇ τὸ μέρος ὅπου ἀπέθανεν ὁ σύζυγός μου. Διέταξε δὲ καὶ ἔστησαν αὐτοὶ οἱ βασιανίσαντες ἡμᾶς ἄλλοτε στρατιῶται μέγαν σταυρόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐχάραξε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν·

« ΦΟΡΟΣ ΦΙΛΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑ
ΤΗΣ ΤΥΡΑΝΝΙΑΣ. »

ΤΟ ΚΕΡΑΣ ΤΟΥ ΛΕΧΕΛΟΥ.

Σχεδὸν ἅπαντες οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος μεταχειρίζοντο τὸ κέρας ὅπως ἀνακαλῶνται ἐν τῷ θορύβῳ τῆς θήρας καὶ τῶν μαχῶν. Τὸ κέρας τοῦ Λε-

χέλου, ἐνὸς ἐκ τῶν μαγυάρων ἀρχηγῶν, ἐπενήργει θαυμασίως ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν. Ἐχρήσατο δὲ κυρίως αὐτῷ κατὰ τοὺς πρὸς τὴν Γερμανίαν πολέμους.

Ἐλθόντες εἰς βοήθειαν τοῦ Α' Βερεγγέρου βασιλέως τῆς Ἰταλίας, ἐναντίον Ροδόλφου τοῦ Β' βασιλέως τῆς Βουργουνδίας, οἱ Οὐγγροι ἐπέπεσαν καθ' Ἐρρίκου τοῦ Α' αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας. Παρὰ δὲ τὸ Βύρζεν, μικρὰν πόλιν τῆς νέας Σαξωνίας, οἱ Γερμανοὶ ἠττήθησαν κατὰ κράτος (935) καὶ οἱ νικηταὶ Μαγυάροι ὑπεγόρευσαν τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης.

Ὅτε Λουδοῦφος, ὁ υἱὸς Ὁθωνος τοῦ Μεγάλου καὶ ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Κορβράδος, δοῦξ τῆς Λοθαριγγίας, ἔλαβον τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἰδίου συγγενοῦς διὰ τὰς Ἰταλίας, ἐκάλεσαν τοὺς Μαγυάρους εἰς βοήθειαν. Οὗτοι δὲ, περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας, πρόθυμοι εἰσέβαλον εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Λυγούστης, ὅπου ὁ ἐπίσκοπος Οὐλερῆχος παρώρμησε τοὺς κατοίκους εἰς ἀντίστασιν. Ἡ πόλις, συγκεχυμένη διὰ τὴν προσπέλασιν τῶν Μαγυάρων, παρεδίδετο, ἐὰν ὁ Ὁθων φιλιωθείς πρὸς τοὺς ἐναντίους καὶ ἐλθὼν δὲν ἀνέδιδεν αὐτῇ θάρρος καὶ ἐνεφύσα τρόμον εἰς τὰς ἐχθρिकास τάξεις.

Τότε ὁ Λέχελος ἐσάλπισε διὰ τοῦ κέρατος, ἐνθυμίζων εἰς τοὺς Μαγυάρους τὴν ἰδίαν ἀνδρείαν καὶ τὰς ἀρχαίας νίκας, καὶ στήσας οὕτω τὴν τροπὴν ἐπανεφέρεν αὐτοὺς εἰς νέαν καὶ ἀδιάλλακτον πάλην· ὑπέκυψεν ὁμῶς εἰς τὸ πλῆθος (955) καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο εἰς τὸν πλημμυρήσαντα ποταμὸν Λέχην· τινὲς δὲ καὶ παρεδόθησαν ἄνευ ὅρων.

Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων ἦσαν καὶ οἱ δύο ἀρχηγοὶ Λέχελος καὶ Οὐέρβυλος. Κατὰ τινὰ δὲ τοῦ λαοῦ παράδοσιν ἀφῆθη αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Κορβράδου ἡ ἐκλογή τῆς βρασάνου. Ὁ Λέχελος, πρὶν ἢ ἀποκριθῇ ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸ κέρας τοῦ τελευταίου φορὰν. Ἄμα δὲ λαβὼν αὐτὸ εἰς χεῖρας ἐπάταξε τοσοῦτον σφοδρῶς τὸ κρῆνιον τοῦ ἀπίστου συμμάχου, ὥστε κατέρριψεν αὐτὸν ἄπνουν· ἔπειτα παραδοὺς ἑαυτὸν τοῖς [δημίοις] ἐκράγχευεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸ πτώμα τοῦ Κορβράδου· « Ἀπέθανες πρὸ ἐμοῦ, θὰ μὲ ὑπηρετήσῃς λοιπὸν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. » Διότι, κατὰ τὴν θρησκείαν τῶν παλαιῶν Μαγυάρων, οἱ ἐχθροὶ ὑπηρετοῦν τοῖς νικηταῖς αὐτῶν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

Τὸ κέρας τοῦ Λεχέλου κατεσκευάσται ἐξ ἐλεφαντίνου ὀδόντος γεγλυμμένου. Ἐπὶ πολὺ, λέγεται, ἐφαίνοντο ἐπ' αὐτοῦ σταγόνες αἵματος. Δὲν θέλομεν περιγράψαι ἀρχαιολογικῶς τὰ καθέκαστα τοῦ ἐθνικοῦ τούτου λειψάνου. Τὸ σύνολον τῶν γραφῶν ἀναμνηστικῶς τὰς πολεμικάς, ἅμα δὲ καὶ θρησκευτικὰς πράξεις τῶν παλαιῶν Μαγυάρων, κατ' ἄλλους δὲ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα κατακτήσεως τῆς Παννονίας. Τὸ buzogány, εἶδος ῥοπάλου εἰς πόλεμον χρησίμου καὶ οἱ πτερωτοὶ γρόπες (tatos) παρέχοντες ὕλην εἰς ἀπείρους δημοτικὸς μύθους λεγο-